

Anna OSTRĘGA

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków

Wydział Górnictwa i Geoinżynierii

Dziedzictwo przemysłu naftowego Ziemi Gorlickiej – znaczenie, stan zachowania i wytyczne rewitalizacji

Słowa kluczowe

Przemysł naftowy, dziedzictwo przemysłu naftowego, Ziemia Gorlicka, Łukasiewicz, rewitalizacja

Streszczenie

W artykule przedstawiono historię przemysłu naftowego na Ziemi Gorlickiej oraz jego znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju. Szczególną uwagę zwrócono na przełomowe odkrycia dokonane przez Łukasiewicza w drugiej połowie XIX w., które związane były z pozaapteczną destylacją ropy naftowej i stanowiły podstawę dla rozwoju przemysłu petrochemicznego. Poza licznymi kopalniami, na Ziemi Gorlickiej zbudowano rafinerię, fabrykę maszyn zaopatrującą górnictwo naftowego w niezbędne maszyny i urządzenia oraz zaplecze administracyjne i mieszkaniowe. Wraz z rozwojem przemysłu naftowego rozwinęto szkolnictwo oraz działalność publikacyjną (czasopismo górnicze).

Zwrócono uwagę, że zlokalizowany na terenie Gorlic i najbliższej okolicy górniczo-przemysłowy kompleks wraz z zapleczem administracyjnym i mieszkaniowym stanowi wartość z punktu widzenia komplementarności oraz historycznego znaczenia – wiele obiektów można bowiem opisać przymiotnikiem „pierwszy” (np. I-sza w świecie formalnie funkcjonująca kopalnia ropy naftowej w Siarach pod Gorlicami), „najstarszy” (np. najstarsza zachowana rafineria), „przełomowy” (przełomowe odkrycie Łukasiewicza) itp.

Pokazano stan zachowania poszczególnych obiektów, m.in. na podstawie pionierskiej inwentaryzacji terenu Rafinerii „Glimar” i Fabryki „Glinik”. Omówiono dotychczasowe działania realizowane na rzecz zachowania cennego dziedzictwa naftowego dla przyszłych pokoleń stanowiące jak dotąd jedynie oddolne inicjatywy. Ze względu na rozbieżne informacje literaturowe wskazano na potrzebę dalszego rozpoznania i dokumentowania historii przemysłu naftowego, we współpracy z innymi jednostkami w kraju i na świecie zajmującymi się tą tematyką. Pokazane zostały również powiązania pomiędzy działalnością górniczo-przetwórczą Ziemi Gorlickiej i Podkarpackiej, której „wspólnym mianownikiem” jest Ignacy Łukasiewicz, stanowiące potencjał dla rozwoju regionów oraz promocji nowatorskich osiągnięć polskiego górnictwa naftowego w świecie. Mając na uwadze fakt, że kompleksowa ochrona, adaptacja i promocja dziedzictwa przemysłu naftowego Ziemi Gorlickiej będzie trudna i długotrwała wskazano na najpilniejsze działania jakie należy podjąć w celu zabezpieczenia najcenniejszych obiektów przed dalszymi niekontrolowanymi wyburzeniami.

W artykule pokazano również przykłady muzeów i skansenów naftowych jakie funkcjonują w Europie i Ameryce Północnej.

The heritage of the petroleum industry in Gorlice County – the importance, state of preservation and guidelines for revitalization

Key words

Petroleum industry, petroleum industry heritage, Gorlice County, Lukasiewicz, revitalization

Summary

The history of the petroleum industry in Gorlice County and its relevance for the socio-economic development were presented in the article. Particular attention was paid to the breakthroughs discovery made by Lukasiewicz in the second half of the nineteenth century, related to non-pharmacy crude oil distillation, which was the basis for the development of the petrochemical industry.

It was noted that the mining and industrial complex along with the administrative and residential facilities located in Gorlice and the surrounding areas of is the value in terms of complementarities and historical significance - as many facilities can be described with the adjective "first" (e.g. I-st formally functioning oil mine in the world in Siary near Gorlice), the "oldest" (e.g. the oldest maintained refinery), "breakthrough" (e.g. Lukasiewicz's breakthrough discovery), etc.

The state of the preservation of the individual facilities based on the pioneering inventory of the Glimar Refinery and Glinik Factory was presented. Previous activities implemented in order to preserve the precious petroleum industry heritage for future generations, constituting, as of yet only bottom-up initiatives, were discussed. The need to further identify and document the history of the oil industry was also emphasised.

The links between the petroleum mining and manufacturing activities in the Gorlice and Carpathian Counties, of which Ignacy Lukasiewicz is the "common denominator", constituting the potential for the synergistic development of both regions and the promotion of innovative achievements of the Polish petroleum industry in the world, were shown. Guidelines for the revitalisation of the oil industry heritage were formulated.

Some examples of museums and oil heritage parks that operate in Europe and North America were also presented in the article.

Przekazano: 29 maja 2012 r.